

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ: СУТНІСТЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ

У сучасних умовах розвитку економіки, самостійності підприємств, їх прагнення до розширення ринків збуту, необхідності регулювати свій фінансовий стан та взаємодію з банківськими установами виникає об'єктивна необхідність ефективного фінансового планування та його оптимізації. На вирішення таких питань необхідно спрямувати зусилля керівників підприємств та банківських установ.

Особливості організації та здійснення фінансового планування у своїх роботах досліджують такі вітчизняні та зарубіжні вчені: І. Бланк, В. Борисова, О. Васюренко, Г. Висоцький, В. Опарін, О. Орлов, О. Терещенко, Р. Теличко, А. Равенков, І. Хома, І. Брігхем, Дж. Ван Хорн, Дж. Вахович, У. Кінг та ін. Однак проблемним залишається питання оптимізації фінансового планування у різних галузях. Також існує об'єктивна необхідність в удосконаленні науково-методичної бази стосовно оцінювання ефективності фінансового планування для оптимізації процесу формування фінансового плану банками України.

Метою роботи є дослідження сутності фінансового планування на підприємствах та у банківських установах, а також визначення основних можливих результатів оптимізації такого планування.

Метою фінансового планування є взаємоузгодженість доходів та витрат. Предмет фінансового планування знаходиться у межах об'єкта і відображає аспект проблеми, досліджуючи який виділяють його головні, найбільш суттєві ознаки, на яких створюється основа цілісного пізнання об'єкта. Таким чином, предметом фінансового планування є сукупність інструментів фінансового механізму, які забезпечують оцінку фінансово-економічних управлінських рішень у межах фінансової політики підприємства [1].

Основними завданнями фінансового планування на підприємствах є [1–2]:

забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності необхідними фінансовими ресурсами;

встановлення раціональних фінансових відносин із суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями тощо;

визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінка раціональності його використання;

виявлення та мобілізація резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів;

здійснення контролю за утворенням та використанням платіжних засобів.

Фінансове планування на підприємствах включає такі етапи:

аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року;

розгляд та вивчення виробничих, маркетингових показників, на підставі яких будуть розраховані планові фінансові показники;

розробка проекту фінансового плану.

Процес планування на промисловому підприємстві – це управлінський процес створення й підтримки стратегічної відповідності між цілями, що стоять перед підприємством, його потенційними можливостями і шансами в тій чи іншій сфері підприємництва. Оптимізація цього процесу охоплює всю діяльність підприємства – від ідеї про розробку або удосконалення нового різновиду продукції до організації післяпродажного обслуговування і ремонту виробів, що експлуатуються споживачами. План комерційної діяльності – це множина окремих планів діяльності, узгоджених за часом, місцем, заходами, виконавцями, основу якого складають маркетингові цілі і намічені завдання [1].

Перспективне фінансове планування визначає найважливіші показники, пропорції та темпи розширеного відтворення, є основною формою реалізації головних цілей підприємства. Перспективне планування включає розробку фінансової стратегії підприємства та прогнозування його фінансової діяльності.

Оптимізація фінансового планування полягає у розробці декількох варіантів планових розрахунків для того, щоб вибрати з них оптимальний. Основними критеріями вибору можуть виступати [3]:

максимум прибутку (доходу) на грошову одиницю вкладеного капіталу;

максимум збереження фінансових ресурсів, тобто мінімум фінансових витрат;

мінімум поточних витрат;

мінімум вкладення капіталу за максимально ефективного результату;

максимум абсолютної суми одержаного прибутку.

На відміну від промислових підприємств, для яких найважливішою вважається маркетингова стратегія, для банківських установ пріоритетною є фінансова стратегія, з огляду на яку визначається

спрямування інших функціональних стратегій. Фінансове планування у банківських установах спрямовується на перетворення їх стратегічних цілей та завдань у конкретні значення результативних фінансових показників діяльності банківської установи через реалізацію комплексу заходів у сфері фінансів, а саме [4]:

побудова цільової фінансової моделі;
визначення цільових значень параметрів системи;

обґрунтування прогностичних показників фінансових результатів;

побудова прогностичного балансу;
розробка плану банківських операцій, бюджету банку та бюджетів структурних підрозділів;

складання плану організаційних заходів і визначення відповідальних за їх виконання.

О. В. Васюренко та інші науковці виділяють п'ять головних етапів організації процесу фінансового планування у банку [4]:

аналіз мікро- та макросередовища банку, звіту про виконання фінансового плану;

складання проекту фінансового плану;

розгляд проекту фінансового плану;

затвердження фінансового плану;

виконання фінансового плану.

Результати виконання фінансового плану банківських установ контролюються на підставі звітів про числові значення показників за конкретний період. Перевірка виконання фінансових планів і бюджетів у кінці звітного періоду є обов'язковою, адже без цього їх створення втрачає сенс. За результатами аналізу перевіряється правильність установлених причинно-наслідкових зв'язків між системою стратегічних цілей, оцінюється ефективність виконання запланованих заходів, виявляються причини відхилень, можливі суперечності, формуються найефективніші зв'язки та заходи на наступний період. У зв'язку зі змінами зовнішніх умов у процесі реалізації фінансовий план може корегуватися [5].

Як підтверджують дослідження літературних джерел та банківська практика, система фінансового планування діяльності банку забезпечує формування керуючою підсистемою мети діяльності банку з урахуванням наявних і потенційно можливих ресурсів, а також подальшу трансформацію цієї мети в систему фінансових показників – показників оцінки поточного фінансового стану банку [6].

У зарубіжних країнах фінансове планування має фундаментальне наукове підґрунтя й високий рівень організації. Відповідні органи фінансового планування використовують сучасну методологію, прогресивні методи планування, розробляють загальнодержавні фінансові плани й баланси, що забезпечують фінансовими ресурсами виконання розроблених програм. Отже, фінансове прогнозування й планування стає важливим елементом державного регулювання економічних і соціальних процесів. За допомогою фінансового планування і прогнозування активізуються фінансові важелі та стимули, забезпечується

мобілізація фінансових ресурсів і їхнє раціональне спрямування на загальнодержавні потреби.

Оптимізація – це процес надання будь-чому найвигодніших характеристик чи співвідношень.

Оптимізація планів – це складний процес унаслідок існуючих зовнішніх (стан економіки держави, науково-технічне середовище, кон'юнктура ринку, споживачі, конкуренти тощо) та внутрішніх (фінансовий стан, структурні пропорції виробництва, матеріальні ресурси, виробничі кадри та ін.) обмежень тієї чи іншої організаційної економічної діяльності. Обмеження здебільшого виникають у результаті суперечливості цілей, починаючи з 2-го рівня їх декомпозиції [3].

Результатами оптимізації фінансового планування на підприємствах та у банківських установах може бути:

підвищений рівень професіоналізму працівників, які здійснюють фінансове планування;

оптимальна кількість працівників, задіяних у процесі фінансового планування;

скорочення часу, який витрачається на здійснення фінансового планування;

скорочення витрат, пов'язаних зі здійсненням фінансового планування;

встановлення більш реальних цілей для розвитку підприємств та банківських установ;

отримання більшого ефекту від здійсненого фінансового планування.

Таким чином, було досліджено сутність фінансового планування на підприємствах та у банківських установах, а також визначено основні можливі результати оптимізації такого планування. Подальше дослідження необхідно спрямувати на розробку детальних пропозицій щодо адаптації та використання західноєвропейського досвіду у цій сфері.

Список літератури

1. Р. Теличко, «Фінансове планування на малих та середніх підприємствах», *Фінанси України*, № 8, с. 14–16, 2015.

2. Г. Руденко, «Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств через підвищення ефективності здійснення їх логістичних процесів», на *Міжнар. наук.-практ. конф. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики*, Харків, 2016, с. 370–374.

3. А. Равенков, «Фінансове планування на підприємстві», *Проблеми теорії та практики управління*, № 4, с. 72–78, 2013.

4. О. Васюренко, «Ціна кредитних ресурсів як ключова складова системи управління кредитним ризиком», *Банківська справа*, № 1, с. 30–33, 2010.

5. П. Матвієнко, «Планування діяльності банку – ключовий інструмент управління», *Статистика України*, № 2, с. 78–86, 2012.

6. С. Киркач, «Фінансовий план як інструмент фінансового планування діяльності банку», *Проблеми економіки*, № 2, с. 302–308, 2014.